

Lahden asukaspaneelin julkilausuma talouden suunnittelusta 2026

Asukaspaneelin suositukset
Lahden kaupungin talouden suunnittelun tueksi.

Lahti

18.4.2026

Johdanto

1. Tavoitteet ja tehtävänanto

Lahden kaupunki halusi kuulla paremmin asukkaitaan vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2027–2029 taloussuunnitelman laadinnan varhaisessa vaiheessa sekä pohtia heidän kanssaan yhdessä painotuksia ja arvoja. Kaupunginvaltuuston tuella asukaspaneelia päätettiin kokeilla vuonna 2026, jonka jälkeen arvioidaan vastaavan paneelin jatkosta. Valmisteltu julkilausuma ja suositukset viedään tiedoksi vuoden 2027 talousarvion valmisteluun kaupungin johdolle ja kaupunginhallitukselle keväällä 2026 sekä kaupunginvaltuustolle talousarvioprosessin edetessä.

Julkilausuman valmistelu

Panelistit valmistautuivat etukäteen OmaLahti-osallistumissivustolla Lahden kaupungin talouden tilannekuvaan ja materiaaleihin sekä osallistuivat halutessaan talouspalveluiden järjestämään Teams-infoon 1.4.2026. Tallenteen pystyi myös katsomaan jälkikäteen sivustolla. Lisäksi he vastasivat ennakkokysymykseen verotuksesta.

Asukaspaneelilaisuudessa osallistujat keskustelivat kaupungin taloudesta ja siitä, millaisia painotuksia yhteisten rahojen käytössä tulisi tehdä, jotta Lahti olisi houkutteleva asuinpaikka kaiken ikäisille. Lisäksi panelistit pääsivät kertomaan, miten kaupungin talouden ratkaisut näkyvät lahtelaisten elämässä. Panelistien ei odotettu tuntevan, miten lainsäädäntö vaikuttaa kaupungin tuloihin ja menoihin.

Paneelilla tavoitellaan

- kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien vahvistamista aiempaa aikaisemmassa talouden valmisteluvaiheessa
- yhteistä aiheiden käsittelyä ja yhteistä näkemystä ennen päätöksentekoa osana talousvalmistelua ja sen tueksi
- ymmärryksen lisäämistä käsiteltävistä aiheista ja lahtelaisista
- erilaisten näkökulmien ja niiden taustalla olevien syiden ymmärtämistä
- tasavertaista kohtaamista
- osallisuuden tunteen vahvistamista eri lähtökohdista tuleville ihmisille
- sitoutumista käsiteltävään aiheeseen
- haasteiden ennakointia

2. Osallistujien kutsuminen

Kutsu lähetettiin Lahden alueellisten kumppanuuspöytien 80 jäsenelle sekä kirjeitse satunnaisesti valituille 500 15–85-vuotiaalle asukkaalle. Henkilöt poimittiin digi- ja väestötietoviraston rekisteristä. Liitteenä on kutsukirje paneeliin.

3. Osallistujien taustatiedot ja tilastot

Satunnaisotannalla kutsutuista asukkaista 24 ilmoittautui, tuli valituksi ja 17 henkilöä osallistui paneeliin. Kumppanuuspöydistä osallistui 43 henkilöä. Paneeli koostui 60 eri ikäisestä, taustaisesta ja eri alueilla asuvasta lahtelaisesta. Joukossa oli opiskelijoita, eri alojen ammattilaisia, työttömiä, eläkeläisiä ja vieraskielinenkin. Paneeliin osallistuminen ei vaatinut erityisosaamista.

Naisia	30	0–19 v	1 kpl
Miehiä	29	20–39 v	14 kpl
Muu	1	40–59 v	32 kpl
Keski-ikä	48 vuotta	60–79 v	13 kpl
Mediaani-ikä	46 vuotta		

4. Julkilausuman sisältö

Julkilausuma on asukaspaneelin yhteinen pohdittu näkemys, mutta julkilausuman kanssa eivät kaikki ole välttämättä samaa mieltä. Kirjaukset ovat kompromisseja ja eriävät näkökulmat on kirjattu tämän julkilausuman loppuun.

Julkilausumassa on teemoittain

1. pääviesti (otsikko)
2. konkreettiset toimenpidesuositukset teemoista
3. huomiot, toiveet ja evästykset päätöksenteolle

Teemat

1. Kaupungin tulojen kasvattaminen
2. Kaupungin palvelujen kustannusten hillintä
3. Millaiset investoinnit tekevät Lahdesta houkuttelevan asuinpaikan
4. Tekijät, jotka pitävät sinut asumassa tai saisivat muuttamaan Lahdesta

Kuva: Antti Sihlman Photo

Julkilausuma teemoittain

1. Kaupungin tulojen kasvattaminen

Mitä maksuja Lahti voi korottaa?

Asukaspaneelin pääviesti

Lahden tulee painottaa maksuja, joiden negatiiviset sosiaaliset ja hyvinvointivaikutukset ovat vähäisiä, ja jotka eivät heikennä kaupungin vetovoimaa. Maksuja ja veroja tulee kasvattaa maltillisesti ja oikeudenmukaisesti niin, ettei pienituloisten ja lapsiperheiden taakka kasva, eikä kaupungin vetovoima heikkene – painottaen **kohdennettuja maksuja ja sanktioita** sekä vain **pieniä tuloveron nostoja**.

Asukaspaneelin konkreettiset toimenpidesuositukset

1. Lahden kaupunki voi korottaa sakkoja, koska ne eivät kohdistu yhteen kohderyhmään tai pienituloisiin vaan perustuvat saajan omaan toimintaan. Sakot ja uhkasakot ohjaavat toimintaa ja luovat kannustimia (esim. pysäköinti, rakentaminen, ympäristön siisteys). Vaikka sakkojen kokonaistaloudellinen vaikutus on pieni, myös pienet tulot nähdään osana kokonaisratkaisua. Sakkoja ja pieniä maksuja tulisi tarkastella säännöllisesti ja tarvittaessa korottaa maltillisesti (esim. indeksikorotukset). Sakkojen nostolla on vain vähäisiä negatiivisia vaikutuksia eri kohderyhmiin, mutta valvonnan kustannukset tulisi ottaa huomioon. Sakot eivät vähennä suurempien toimijoiden investointihalukkuutta.
2. Asukaspaneeli suosittaa tuloveron nostoa tietyin edellytyksin, sillä tuloverolla on suuri vaikutus kaupungin kokonaistuloihin. Korotuksen tulisi olla hyvin maltillisia (esim. 0,1–0,25 prosenttiyksikköä). Lahden ei haluta olevan verotuksen kärkikunta, vaan verotaso tulee tarkastella suhteessa muihin kuntiin. Tuloveron nosto kohdistuu tasaisemmin kuin monet palvelumaksut, eikä suoraan heikennä pienituloisten asemaa tai nosta asumiskustannuksia. Veron nostolla mahdollistetaan muun muassa lapsiperheiden palvelut. Lahden tulisi myös lisätä ymmärrystä, mihin verovarojen käyttö kohdistuu.
3. Asukaspaneeli suosittelee nostettavaksi esimerkiksi rakentamiseen liittyviä maksuja. Maksujen osuus erityisesti suurempien hankkeiden kokonaiskustannuksista on vähäinen, eivätkä ne kohdistu erityisesti heikommassa asemassa oleviin.

Muut huomiot ja toiveet talouden suunnitteluun sekä päätöksenteolle

Asukaspaneeli suosittelee, että maksuja tarkastellaan säännöllisesti, jotta kokonaisuus pysyy ennakoitavana ja hyväksyttävänä. Asiakasmaksujen korotuksissa tulisi pohtia tuloperustaista porrastusta.

Lahden kaupungin tulisi tutustua uusiin rohkeisiin tulonlähteisiin, kuten kokeiluihin tietulleista tai esimerkiksi turistiverosta. Lisäksi Lahden tulee panostaa strategian mukaisten hankerahoitusten hakuihin järjestelmällisesti.

Julkilausuma teemoittain

1. Kaupungin tulojen kasvattaminen

Mitä maksuja Lahti ei voi korottaa?

Asukaspaneelin pääviesti

Joukkoliikenteen ja liikuntapalveluiden kohtuuhintaisuus kannustaa asukkaita kaupungin strategian mukaiseen kestävään ja hyvinvoivaan elämäntapaan. Aktiivinen elämäntapa tukee paikallisten palveluiden käyttöä.

Asukaspaneelin konkreettiset toimenpidesuositukset

1. Joukkoliikenteen maksuja ei saa nostaa, koska joukkoliikenne on keskeinen liikkumismuoto ikäihmisille, koululaisille, nuorille, pienituloisille sekä työssäkäyville. Se tarjoaa edullisen vaihtoehdon kalliille yksityisautoilulle. Joukkoliikenteen käytön lisääminen on osa kaupungin strategiaa ja sillä on merkittäviä ympäristövaikutuksia yksityisautoiluun verraten. Käytön lisääminen edellyttää kohtuuhintaisuuden säilyttämistä sekä aikataulujen järkevämpää suunnittelua siten, että työ- ja koulumatkojen tarpeet sekä toimivat vaihtoyhteydet huomioidaan.
2. Liikuntapalvelujen maksuja ei saa korottaa, koska kaikki liikunta tukee ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja mielenterveyttä. Ryhmässä liikkuminen tukee myös sosiaalisia suhteita. Liikuntapalveluiden tulee palvella kaikkia asukkaita. Kaupungin tulee huolehtia että kaikki käyttäjäryhmät otetaan huomioon palveluita suunnitellessa. Liikuntapalvelujen tulee olla helpommin saavutettavissa joukkoliikenteen avulla. Saavutettavilla uimahalli- ja uimakoulupalveluilla varmistetaan kaikille uimataito. Kaupungin tulee kehittää erilaisia ratkaisuja ja keinoja, kuten sporttikortti tai muut luovat ehdotukset, jotka lisäävät liikuntapalvelujen käyttöä. Tässä voidaan hyödyntää myös yritys yhteistyötä. Kaupungin tulee edistää uuden sisäliikunta- ja monitoimihallin suunnittelua ja rakentamista.

Muut huomiot ja toiveet talouden suunnitteluun sekä päätöksenteolle

Lahden kaupungin tulee nostaa työllisyysastetta eri keinoin ja etsiä lisätuloja. Esimerkiksi kaupungin tilojen käyttöastetta tulisi nostaa, sillä tiloja on vajaakäytöllä. Kaavasunnittelussa tulisi huomioida joustavasti kaavojen käyttötarkoitusten muutokset ja kokonaiskehitys. **Lahti voisi harkita talouskehityksen laatimista käyttösuunnitelmaa hyödyntäen tai nollabudjetointina.**

Seuraavat kannattaa poistaa, koska

- **ryhmä 3 ottaa kantaa ICT-kuluihin ja konserniyhtiöiden asiat eivät ole kaupungin päätöksiä: kustannuksia voisi karsia ICT-kuluista ja konserniyhtiöiden hallinnollisista kuluista**
- **Muokattu ehdotus ylempänä. budjetointia tehtäisiin nollassa tai käyttösuunnitelmasta lähtevänä budjetointina ()**

Julkilausuma teemoittain

2. Kaupungin palvelujen kustannusten hillintä

Mistä Lahden palveluista voisi säästää?

Asukaspaneelin pääviesti

Lahden kaupungin tulee **keskittää toimintoja ja työskentelyä** tarkoituksenmukaisesti omiin tiloihin sekä osallistaa eri kohderyhmät tilasuunnitteluun, mikä mahdollistaa tilankäytön optimoinnin ja kustannusten hallinnan. Kaupungin tulisi vahvistaa **johtamisen vastuuta ja taloudellisesti vastuullista toimintakulttuuria**, jotta kokonaisjohtaminen ja resurssien käyttö vastaisivat paremmin nykyiseen taloustilanteeseen. **Ostopalvelujen vähentämistä** toteutettaisiin vahvistamalla sopimusten suunnitelmallisuutta ja valvontaa, selkeyttämällä osapuolten rooleja ja vastuita sekä luomalla edellytykset paikallisten toimijoiden nykyistä tehokkaammalle hyödyntämiselle.

Asukaspaneelin konkreettiset toimenpidesuositukset

Lahden kaupungin tulee panostaa konkreettisesti seuraaviin asioihin ja varmistaa, että toimenpiteet tukevat kaupungin talouden tasapainoa, palveluiden saavutettavuutta sekä resurssien tehokasta käyttöä. Lisäksi toimenpiteet tulisi toteuttaa johdonmukaisesti, taloudellisesti vastuullisesti ja hyvän hallinnon periaatteita noudattaen.

1. Kaupungin tulee käyttää ensisijaisesti omia tilojaan eli järjestää palvelut, toiminnot ja työskentelyt kaupungin omissa tiloissa. Esimerkiksi Palvelutori koetaan kustannuksiltaan korkeaksi, eikä sen palveluiden tavoitavuus välttämättä vastaa tavoitteita. Palvelutorin toimintoja ehdotetaan siirrettäväksi muihin olemassa oleviin tiloihin, kuten kirjastojen tai monitoimitalojen yhteyteen, jotta tilavuokrakustannuksia voidaan säästää.
2. Vajaalla käytöllä olevien tilojen käytön tehostaminen.
Tilojen käytön tarkasteleminen käytännön toteutumisen näkökulmasta ja työskentelyiden ja toimintojen tiivistäminen todellista tarvetta vastaavaksi. Toimistotyöskentelyn keskittäminen kaupungin toimistorakennuksiin. Etätyön vaikutukset on huomioitava siten, että työpisteet pysyvät aktiivisessa käytössä ja tilojen käyttöaste on korkea. Tilojen vuokraamista ulkopuolisille toimijoille tulisi lisätä. Äänestyspisteiden sijoittaminen kaupungin omiin tiloihin. Monitoimitalojen ja koulujen ympärivuotista ja laajempaa käyttöä tulisi lisätä, ja monitoimitalomallia pidetään myönteisenä kehityssuuntana. Palveluiden ja yksiköiden toivotaan ottavan eri kohderyhmät mukaan säästötavoitteen (prosenttiosuuden) suunnitteluun keskustelun ja yhteiskehittämisen kautta. Esimerkiksi perusopetuksessa suunnitteluun voisivat osallistua oppilaat, huoltajat ja opettajat.
3. Hallinnollisia matkoja ja suuria benchmarking-vierailuja sekä laajoja ryhmämatkoja vähennetään, ja niiden tilalle suositellaan etäyhteyden hyödyntämistä. Myös tekoälyn hyödyntämistä benchmarkkausessa. Mahdolliset hallinnolliset matkustamiset ehdotetaan rahoitettavan hankerahoista. Kaupungin tilaisuuksissa ei tarjota alkoholia, vaan osallistujat hankkisivat sen itse halutessaan.

Julkilausuma teemoittain

2. Kaupungin palvelujen kustannusten hillintä - teema 2

Mistä Lahden palveluista voisi säästää?

Asukaspaneelin konkreettiset toimenpidesuositukset

4. Pällekkäisiä toimintoja tarkastellaan ja poistetaan, jotta kaupungin toiminta olisi sujuvampaa ja kustannustehokkaampaa. Kaupungin toivotaan toteuttavan itse rahan käytön kriittistä tarkastelua ja olevan valmis muuttamaan totuttuja käytäntöjä.
5. Puolueita toivotaan haastettavan yhteisiin talkoiisiin talustilanteen vuoksi ja osallistumaan taloudelliseen vastuuseen. Kokouspalkkioissa tehdään säästöjä, jos varajäsen ketjuttaminen jätetään pois ja kokoukset järjestetään silloin, kun asialistalle on kertynyt riittävästi käsiteltäviä asioita. Kaupunginjohdon toivotaan näyttävän esimerkkiä taloudellisesti vastuullisessa toiminnassa.
6. Palveluiden ostoja tulee karsia, koska niiden osuus menoista on merkittävä. Palveluostojen kokonaisuutta tulee tarkastella suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Valvontaa tehostaa ja palveluntarjoajilta edellyttää sovittujen velvoitteiden täysimääräistä toteuttamista.
7. Hankintaosaamista tulee vahvistaa ja lisätä. Vastuut tulisi selkeyttää sopimuksissa, sillä jaetun vastuun koetaan johtavan epäselvyyksiin. Sopimukseen esitetään lisättäväksi sanktioita käytäntöjen noudattamisen varmistamiseksi sekä sanktioiden valvontaa.
8. Kaupungin tulee arvioida, onko taloudellisesti perusteltua palauttaa joitakin palveluja omaksi toiminnaksi kustannustehokkuuden parantamiseksi.
9. Yrittäjille tulee tarjota paremmat mahdollisuudet osallistua palveluiden tarjoamiseen ja kilpailutuksiin. Hankintojen pilkkominen pienempiin osiin on keino, joka mahdollistaisi myös pienempien yritysten osallistumisen. Useamman pienemmän yrityksen nähdään voivan yhdessä tuottaa palvelukokonaisuuden osia. Paikallisuuden suosimista ja hyödyntämistä lain puitteissa pidetään tärkeänä osana palveluiden järjestämistä.

Muut huomiot ja toiveet talouden suunnitteluun sekä päätöksenteolle

Kaupungin tulee huomioida suunnittelussa ja päätöksenteossa myös joustavat ja mielikuvitukselliset ratkaisut työllisyyden lisäämiseksi, jotta työttömät, erityisesti nuoret, saadaan töihin ja kaupungin sakkomaksut pienemmäksi. Lahti voisi kehittää oppisopimusmallin systemaattiseksi osaksi kaupungin toimintaa ja sitoutua siihen. Lisäksi on tärkeää edistää mahdollisuuksia kevyen yrittäjyyden harjoittamiseen ilman, että siitä aiheutuu asiakkaalle perusteettomia seuraamuksia tai sanktioita.

Julkilausuma teemoittain

2. Kaupungin palvelujen kustannusten hillintä

Mistä Lahden palveluista ei voisi säästää?

Asukaspaneelin pääviesti

Perusopetus ja nuorisopalvelut ovat keskeisiä ennaltaehkäiseviä investointeja, joihin on panostettava laadun, yhdenvertaisen tuen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi. Opettajien osaamista sekä oppilas- tai ryhmäkohtaista tukea tarvitsevien ja maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten tukemista tulee vahvistaa Lahdessa. Samalla on kehitettävä tiivistä ja tavoitteellista yhteistyötä nuorisopalvelujen, työllisyyspalvelujen ja kolmannen sektorin kanssa. Näin voidaan lisätä lasten ja nuorten osallisuutta ja turvallisuutta sekä katkaista ylisukupolvista huono-osaisuutta.

Asukaspaneelin konkreettiset toimenpidesuositukset

1. Perusopetuksesta ja nuorisopalveluista ei tule säästää, vaan niitä tulee kehittää. Lasten ja nuorten osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia tulee lisätä. Laadukkaat palvelut lisäävät perheiden hyvinvointia, turvallisuutta ja alueiden elinvoimaa. Koko Lahti yhtenä oppilaaksiottoalueena lisää valinnanvapautta, mutta lähikoulut on turvattava erityisesti alakoululaisille.
2. Varhainen tuki lisää turvallisuutta, hyvinvointia ja ehkäisee ongelmien kasaantumista. Keskeinen tavoite on ylisukupolvisen huono-osaisuuden ja työttömyyden katkaiseminen. Oppilaskohtaista tukea tai ryhmätukea tarvitseviin ja maahanmuuttajataustaisiin lapsiin ja nuoriin tulee panostaa. Opetusryhmiä ei tule suurentaa ja integroiduissa ryhmissä resurssien on oltava riittävät. Tuen toteutumisessa olevat erot koulujen välillä tulee tasoittaa. Opettajien koulutukseen on panostettava, erityisesti oppilaskohtaisen tuen ja ryhmäkohtaisen tuen osaamiseen ja erityisopetukseen.
3. Perusopetuksen, nuorisopalvelujen, pajatoiminnan, työllisyyspalvelujen ja kolmannen sektorin yhteistyötä tulee vahvistaa. Monitoimitilat ovat keskeinen toimintaympäristö yhteisöllisyydelle ja yhteistyölle. Niiden toimintaa tulee kehittää.
4. Yrittäjyyskasvatusta tulee lisätä ja monipuolistaa perusopetuksessa.
5. Hankkeet ovat tärkeä keino tuoda lisäresursseja ja uusia toimintamalleja.
6. Nuorisotilojen turvallinen sijainti ja palvelujen laatu vahvistavat alueiden elinvoimaa.

Muut huomiot ja toiveet talouden suunnitteluun sekä päätöksenteolle

Kaupungin tulee vähentää ulkopuolisten palvelujen käyttöä ja vahvistettava omaa osaamista. Kaikki palvelut on arvioitava ja sopeutettava tasapuolisesti. Joukkoliikennettä on järkipäristettävä vastaamaan todellista kysyntää ja tuottamaan säästöjä. Työllisyyspalvelut on uudistettava kokonaisvaltaisesti, jotta sakkomaksuja ja työttömyyden kustannuksia voidaan vähentää. Työpajatoiminta on keskeinen keino työttömyyden kustannusten hillitsemisessä. Lahden hallintoa on kevennettävä ja rakenteita uudistettava rohkeasti. Esihenkilöiden määrää ja hallintokuluja on vähennettävä ilman, että hyvinvointi heikkenee. Hankintatoimea on kehitettävä ja hankintoja yhdistettävä kustannustehokkuuden parantamiseksi.

Julkilausuma teemoittain

3. Millaiset investoinnit tekevät Lahdesta houkuttelevan asuinpaikan

Mihin investointeihin Lahden kannattaa panostaa?

Asukaspaneelin pääviesti

Lahden on priorisoitava **kouluihin, monitoimitaloihin ja päiväkoteihin tehtävät investoinnit**, niin että ne toimivat kokonaisvaltaisina “alueen sydäminä” kaiken ikäisille ja tukevat yhteisöllisyyttä ja liikunnallisuutta.

Asukaspaneelin konkreettiset toimenpidesuositukset

Koulut ja päiväkodit vahvistavat alueiden vetovoimaa, lasten ja nuorten hyvinvointia sekä kaupungin pitkän aikavälin taloudellista ja ekologista kestävyyttä.

1. Varmistaa, että koulu- ja päiväkotinvestoinnit tuottavat terveet, turvalliset tilat, jotka ovat käytössä seuraavat 200 vuotta, ja jossa poissaolot ja sairastavuus vähenevät sekä oppimistulokset paranevat. ”Halpa” rakentaminen tulee kalliiksi korjausvelkana, väistötiloina ja mainehaittana. Laadukas rakentaminen maksaa itsensä takaisin, kun vältetään suuret korjausinvestoinnit ja kalliit väistötilat.
2. Toteuttaa koulu- ja kampusrakennukset joustavasti muunneltavina ja monikäyttöisinä (ikäluokkien muutokset, ilta- ja viikonloppukäyttö, eri käyttäjäryhmät) ja suunnitella tilat tarvittaessa muutettaviksi myös muihin tarkoituksiin ilman suuria inframuutoksia (esim. ikääntyneiden asuminen).
3. Rakentaa luonnonmukaiset pihat, jossa huomioidaan biodiversiteetti, puita varjoiksi helteellä sekä rankkasateiden hallintaa. Koulupihoihin investoidaan toiminnallisina ja luonnonmukaisina ympäristöinä, joissa on vaihtelevaa maastoa, vihreyttä ja tilaa monipuoliselle liikkumiselle ympäri vuoden. Pihoja ei tule suunnitella vain pienille lapsille. Myös yläkoululaisille tarvitaan kiinnostavia ja aktiivisia ulkotiloja. Lisäksi yhteiset leikki- ja liikuntaympäristöt voivat palvella kaiken ikäisiä. Lahden kannattaa tavoitella omaleimaisia, leikkisiä ja esteettisesti miellyttäviä ratkaisuja, ja hakea rohkeasti oppia hyvistä esimerkeistä myös muualta.
4. Lisätä lasten ja nuorten osallisuutta suunnittelussa aidosti ja systemaattisesti. Selvitetään käyttäjätarpeet ja ideat ja varmistetaan, että kuuleminen näkyy toteutuksessa. Tällöin syntyy omistajuutta ja ilkeä vähenee. Pienten lasten rauhan tarve tulee huomioida suhteessa isompien oppilaiden ympäristöön. Tilaratkaisuilla on suora yhteys oppimisrauhaan ja tuloksiin. Näitä vaikutuksia kannattaa arvioida yhtä painavasti kuin investoinnin hintaa. Hyvä alku koulupolulla edesauttaa hyvää lapsuutta, mikä säteilee koko elämään.
5. Panostaa laadukkaaseen ja esteettisesti viihtyisään rakentamiseen (ei ”bulkkiä”), jossa hyödynnetään ekologisia materiaaleja ja mahdollisuuksien mukaan puurakentamista. Lahti voisi profiloitua mallikaupunkina, jossa on terveet koulut ja monimuotoiset pihat: Lahti - puurakentamisen mallikaupunki.

Julkilausuma teemoittain

3. Millaiset investoinnit tekevät Lahdesta houkuttelevan asuinpaikan

Mihin investointeihin Lahden kannattaa panostaa?

Asukaspaneelin konkreettiset toimenpidesuosituksukset

6. Suunnitella monitoimitalot ja koulutilat alueen yhteisöllisiksi "sydämiksi", jossa on tiloja harrastuksille, iltakäytölle ja alueen yhteisille tapahtumille. Huolehditaan käytännön turvallisesta hallinnasta, kuten teknisesti toimivista kulunhallintajärjestelmistä. Lahti voisi harkita myös talonmiehen tehtävää uudelleen, koska se toisi inhimillisyyttä sekä apua ja turvaa arkeen. Varmistaa harrastus- ja liikuntatilojen mitoitus eri lajeille, kuten salibandyn tarpeille sekä tilojen kohtuullinen hinnoittelu, jotta tilat eivät jää vajaakäytölle ja harrastaminen on yhdenvertaisesti saavutettavaa.
7. Tehdä merkittävistä kouluverkon ja rakennusinvestointien päätöksistä systemaattinen vaikutusten arviointi (lapset ja nuoret, muut asukkaat, alueiden elinvoima, eriarvoistuminen, ympäristövaikutukset ja elinkaarikustannukset).
8. Lisätä päätöksenteon ennustettavuutta kouluverkkoratkaisuissa ja vähentää pitkää epävarmuutta, koska epävarmuus heikentää alueiden asuntorakentamisen ja muuttamisen halukkuutta sekä jarruttaa asukkaiden investointeja. Keskittäminen voi näivettää etäämmällä olevia alueita.
9. Huomioida ilmastonmuutokseen sopeutuminen pihossa ja rakennuksissa sekä luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen arjen ympäristöissä. Luonnonmukaisuutta lisättäessä huomioidaan myös käytännön kysymykset (pöly, allergiat) ja tehdään ratkaisut niin, että luontoaltistuksen hyödyt toteutuvat turvallisesti.

Muut huomiot ja toiveet talouden suunnitteluun sekä päätöksenteolle

Talouden suunnittelussa on tärkeää huomioida, että investointien lykkääminen tulee pitkällä aikavälillä kalliimmaksi kuin ajoissa tehdyt investoinnit esimerkiksi kiinteistöjen kunnossapitoon ja laatuun. Tilasuunnittelussa tulisi huomioida eri ikäryhmät ja esteettömyys, sekä alueen yhteisöllisyyden lisääminen. Ympäristöt voivat tuoda yhteen lapsia, nuoria, aikuisia ja ikääntyneitä esimerkiksi penkkien, keinujen ja yhteisten oleskelupaikkojen kautta.

Kouluverkon epävarmuus heijastuu elinvoimaan. Kun ei tiedä, mikä on lapsen koulupolku jatkossa, perheet eivät uskalla investoida esimerkiksi kodin rakentamiseen. Liiallinen koulujen keskittäminen näivettää alueita, koska koulu ja palvelut siirtyvät liian kauas arjesta. Koulu on alueen vetovoiman ja pitovoiman ydin. Hyvämaineinen koulu houkuttelee niin asukkaita, opiskelijoita kuin hyviä opettajia. Lahden olemassa olevia vahvuuksia ja perheille tärkeitä kohteita tulisi tehdä näkyvämmiksi. Viestitään hyvistä asioista, jotta investointien vaikutus vetovoimaan toteutuu.

Elinvoiman näkökulmasta toivotaan investointien kohdistamista myös yritysten toimintaedellytysten edistämiseen ja mahdollistamiseen esimerkiksi maankäytön ja infrarakentamisen kautta. Näin Lahti saa asukkaita sekä monitoimitaloille ja päiväkodeille käyttäjiä, työntekijöitä ja veronmaksajia.

Julkilausuma teemoittain

3. Millaiset investoinnit tekevät Lahdesta houkuttelevan asuinpaikan

Mistä investoinneista Lahden tulisi säästää?

Asukaspaneelin pääviesti

Talouden säästöt eivät välttämättä tarkoita asioiden heikentämistä, vaan voivat tarkoittaa myös asioiden **tehostamista, parantamista ja järjeistämistä**.

Asukaspaneelin konkreettiset toimenpidesuositukset

1. Lahden kaupunki voi liikennejärjestelyissä lykätä niiden kehittämistä ja uudistamista, mutta korjausvelkaa ei tule kasvattaa ja parannusinvestoinnit on tehtävä. Liikenne ratkaisuihin tulee kuitenkin toteuttaa kriittiset ylläpitotoimenpiteet arjen toimivuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi. Elinkeinoelämän investointeihin liittyvät liikenne ratkaisut on järjestettävä silloin, kun niihin liittyy kaupungille tuotto-odotuksia.

Säästötoimenpiteissä tulee huomioida keskeisten palvelujen ja toimintojen saavutettavuus. Lisäksi palveluverkon kehittämisen ja liikennejärjestelyjen tulee kulkea yhdessä, ja yhteistyötä kaupungin ja hyvinvointialueen välillä tarvitaan palvelujen saavutettavuuden varmistamiseksi.

2. Kaupungin tulee tarkastella käytössä olevien ICT-järjestelmien päällekkäisyydet. Lisäksi tulee arvioida mahdollisuudet säästöihin kilpailuttamisten kautta. Palvelutarpeet ja ohjelmistosopimukset tulee käydä läpi ennen uusia investointeja sen arvioimiseksi, mitä järjestelmiä ja työkaluja eri toiminnoissa todella tarvitaan, kuitenkin tarvittavat työkalut turvaten.

Lahden on tarpeen arvioida, tarvitseeko koko henkilöstö samantyyppiset digitaaliset työkalut ja paketit. Henkilöstön tukipalveluihin ja koulutukseen tulee panostaa, koska puutteellinen osaaminen lisää kustannuksia. Opetuksessa käytettävien tietojärjestelmien kokonaisuutta tulee yksinkertaistaa, koska käytössä on useita eri järjestelmiä.

Muut huomiot ja toiveet talouden suunnitteluun sekä päätöksenteolle

Toivomme, että talouden suunnittelussa ja päätöksenteossa huomioitaisiin myös investointien pitkän aikavälin kokonaisuus, arjen toimivuus, saavutettavuus sekä asukkaiden tarpeet ja hyvinvointi. Rohkeus tehdä päätöksiä ja investointeja tuo säästöä kaupungille. Päätösten pitkittäminen lisää kustannuksia.

Viestintä äärimmäisen tärkeää, jotta asukkaat ymmärtävät, miksi tehdään valintoja ja priorisointia. Investoinneissa tulee hyödyntää mahdollisuuksien mukaan ulkopuolista rahoitusta, kuten yksityistä ja EU-rahoitusta.

Julkilausuma teemoittain

3. Millaiset investoinnit tekevät Lahdesta houkuttelevan asuinpaikan

Mistä investoinneista Lahden tulisi säästää?

Muut huomiot ja toiveet talouden suunnitteluun sekä päätöksenteolle

Säästöjä ja investointeja tulee tarkastella kokonaisuutena eri palvelualueiden välillä. Investoinneissa on tärkeää tehdä yhteistyötä korkeakoulujen kanssa kaupungin johdolla. Kaikille kaupungin investoinneille tulee olla selkeä yhteinen suunta ja logiikka. Suunnittelussa on tärkeää kuunnella myös mahdollisia tulevia käyttäjiä. Kaupunkilaisille tulee tarjota mahdollisuus osallistua säästötoimenpiteiden valintaan.

Säästöjä ei tule kohdistaa asioihin, jotka ovat kriittisiä arjen toimivuudelle, kuten vaarallisiin risteyksiin tai turvallisuutta parantavaan valaistukseen. Riskien ja vaikutusten arviointi on tehtävä säästö- ja investointipäätöksiä tehtäessä.

Uimarantoihin liittyviä investointeja voidaan lykätä ottaen huomioon jo tehdyt investoinnit sekä kaupunkilaisten tarpeet ja toiveet. Kulttuuripaikkojen osalta budjettia voidaan tarkastella siten, että muita rahoituskanavia hyödynnetään ja tilojen monikäyttöä sekä ulosvuokrausta edistetään.

Lisäksi saavutettavuus tulee huomioida säästöissä, mutta pysyvyys on myös osa saavutettavuutta. Säästöjä voidaan tehdä eri toiminta-alueilla siten, että välttämättömät korjaukset toteutetaan eikä korjausvelkaa kasvateta.

Kuva: Juha-Pekka Huotari / Laitanen Kaupunki

Julkilausuma teemoittain

4. Tekijät, jotka pitävät sinut asumassa tai saisivat muuttamaan Lahdesta

Tekijät, jotka pitävät sinut asumassa Lahdessa

Asukaspaneelin pääviesti

Varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja työelämän on muodostettava **yhtenäinen jatkumo**. Tämä mahdollistaa sen, että Lahteen halutaan jäädä.

Asukaspaneelin konkreettiset toimenpidesuositukset

1. Lahden kaupungin tulee tuottaa tietoa ja hyödyntää olemassa olevaa osaamista, kuten palvelumuotoilua ja korkeakouluja.
2. Koko koulutuspolkuun, varhaiskasvatuksesta yliopistoon, investoiminen edistää lahtelaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia.
3. Yhteisöllisyys ja sukupolvien kohtaaminen edistävät kaikkien asukkaiden sosiaalista hyvinvointia sekä luovat merkityksellisyyttä ja turvallisuuden tunnetta – myös kohtaaminen koulupolulla.
4. Työllisyyspalveluiden tulee tuottaa palvelut asiakaslähtöisyys huomioiden. On tunnistettava asiakkaan yksilölliset palvelutarpeet ja autettava asiakaslähtöisesti.

Muut huomiot ja toiveet talouden suunnitteluun sekä päätöksenteolle

Lahden vahvuuksia ovat kompakti kaupunkirakenne, luonnonläheisyys, monipuolinen koulupolku, kohtuulliset asumiskustannukset sekä runsas kulttuuri- ja vapaa-ajan tarjonta. Kaupungin hyvä sijainti, monipuoliset asuinalueet, turvallisuuden tunne sekä yhteisöllisyys tukevat viihtyvyyttä ja halua jäädä Lahteen.

Toivomme, että talouden suunnittelussa ja päätöksenteossa huomioidaan sekä ikäihmisten tietotaito että erityisryhmien tarpeet konkreettisissa toimenpiteissä.

Julkilausuma teemoittain

4. Tekijät, jotka pitävät sinut asumassa tai saisivat muuttamaan Lahdesta

Tekijät, jotka saisivat sinut muuttamaan Lahdesta

Asukaspaneelin pääviesti

Keskeisiä keinoja vahvistaa arjen toimivuutta ja alueiden elinvoimaa ovat **lähipalvelujen ja lähikoulujen säilyttäminen**, asukkaiden **osallistaminen** sekä monipuoliset **työllisyysratkaisut**.

Asukaspaneelin konkreettiset toimenpidesuositukset

1. Asuinalueen palveluilla ja viihtyisyydellä on merkitystä Lahdessa asumisessa. Kaupungin palveluiden palvelutason säilyttämistä ja kehittämistä eri kaupunginosissa pidetään tärkeänä. Palveluiden sijoittumisen toivotaan olevan tasapainoista eri alueiden välillä. Yhteistyötä tulee edistää kunnan reuna-alueilla yli kuntarajojen esimerkiksi koulujen, kaavoituksen ja kaupunki-infran osalta. Erityisesti kouluverkoston säilyttämistä pidetään merkityksellisenä perheiden työntövoiman ehkäisemiseksi. Koulujen nähdään toimivan myös yhteisön rakentajina sekä kokoontumis- ja harrastustiloina kaikenikäisille asukkaille.
2. Työpaikkojen puute työntää asukkaita pois Lahdesta. Kehitetään Lahden mallia pienten ja keskisuurten yritysten toiminnan helpottamiseksi. Malli sisältäisi tiedottamisen, prosessien sujuvoittamisen ja kasvun tukemisen. Lahti on Suomen paras kaupunki pk-yrityksille kasvaa!
3. Työllisyysvaikutusten arviointi tulee ottaa vahvemaksi osaksi ennakkoarviointia päätöksenteon tukena.
4. Kaupungin tulee selvittää mahdollisuuksia hakea ja hyödyntää hankerahoitusta, kuten EU-rahoitusta. Kaupungin tulisi arvioida hankekoordinaattorin tarvetta, jota voisivat hyödyntää sekä kaupunki että yritykset.

Muut huomiot ja toiveet talouden suunnitteluun sekä päätöksenteolle

Asukaspaneeli tuo esiin huolen palvelujen saavutettavuudesta ja yhdenvertaisuudesta erityisesti keskustan ulkopuolisilla alueilla. Nuorten ja opiskelijoiden työttömyys sekä työ- ja harjoittelupaikkojen puute vaikeuttavat Lahteen jäämistä ja lisäävät syrjäytymisriskiä

Turvattomuuden tunne, yhteisöllisyyden heikkeneminen ja asuinalueiden yksipuolistuminen heikentävät kaupungin vetovoimaa. Lisäksi haasteita nähdään liikenteen turvallisuudessa ja palveluista tiedottamisessa.

Kaupungin runsaasta osallistamisesta huolimatta asukkaiden osallisuuden kokemus jää heikoksi ja sen todelliset vaikutukset päätöksentekoon epäselväksi. Kaupunkiorganisaation toimintaa pidetään joustamattomana, asioiden koetaan siirtyvän henkilöltä toiselle ja oikeiden viranhaltijoiden tavoittaminen koetaan vaikeaksi. Myös päätöksenteon ennakoimattomuus nähdään tekijänä, mikä lisää epävarmuutta.

Toimintatavat ja työskentely

60 hengen paneeli kokoontui lauantaina 18.4. klo 9.00–15.30 kumppanuustalo Fellmanniaan, jossa keskusteltiin ohjatusti pienryhmissä. Teemojen käsittely ja valmistelu oli jaettu kahdelle ryhmälle (A ja B), jotka pohtivat asiaa kahdesta eri näkökulmasta:

1. mihin Lahti voisi panostaa tai mistä voisi säästää
2. mihin Lahti ei voisi panostaa tai mistä ei voisi säästää

Teemaryhmät kommentoivat päivän aikana toisen ryhmän luonnosta ja sisältöä muokattiin kommentoinnin pohjalta.

Keskustelujen ja puntaroinnin pohjalta laadittiin julkilausumaluonnos teemoista, joita panelistit kommentoivat teemakohtaisesti 24.4.–3.5. välisenä aikana OmaLahti-sivustolla. Lopuksi kaikki äänestivät julkilausuman kannatuksesta 5.5.–10.5.

Sitoutuminen julkilausumaan - kannatustulos **(VOI MUUTTUA VIELÄ!!)**

- Xx % Kaupungin tulojen kasvattaminen
- Xx % Kaupungin palvelujen kustannusten hillintä
- Xx % Millaiset investoinnit tekevät Lahdesta houkuttelevan asuinpaikan
- Xx % Tekijät, jotka pitävät sinut asumassa tai saisivat muuttamaan Lahdesta

Eriävät näkökulmat ja mielipiteet

Yhteenveto ja julkilausuman käsittely

Yhteenveto

Julkilausumassa käsiteltujen teemojen suositukset ja kirjausten tyylit ovat ryhmiensä näköisiä. Julkilausumassa korostuvat pitkäjänteisyys, ennakoitavuus ja sosiaalisten vaikutusten huomioon ottaminen talouden suunnittelussa. Tulojen kasvattamisen osalta painotettiin maltillisia ja oikeudenmukaisia keinoja, joiden vaikutukset eri väestöryhmiin ja kaupungin vetovoimaan arvioitaisiin huolellisesti.

Paneeli teki selkeän eron korotettavissa olevien maksujen ja niiden maksujen välillä, joiden kohtuuhintaisuus nähdään hyvinvoinnin ja strategisten tavoitteiden kannalta välttämättömänä. Kustannusten hillinnässä keskiössä ovat toiminnan tehostaminen, tilojen tehokas käyttö, päällekkäisyyksien purkaminen sekä hankintojen ja sopimusten suunnitelmallinen hallinta. Investoinneissa painopiste on peruspalveluissa, erityisesti kouluissa, päiväkodeissa ja monitoimitaloissa, joita tarkasteltiin elinkaariajattelun, hyvinvoinnin ja alueellisen vetovoiman näkökulmasta. Säästöjä ei nähty suoraan heikennyksinä, vaan myös toiminnan järjeistämisenä, kunhan arjen turvallisuus ja toimivuus turvataan.

Asumiseen vaikuttavissa teemoissa korostuivat koulutus- ja työpolkujen jatkuvuus, lähipalvelut, työllisyys sekä asukkaiden aito osallisuus. Erityisesti epävarmuus ja heikko osallistumisen kokemus nähdään poismuuttoa lisäävinä tekijöinä.

Julkilausuman eteneminen ja käsittely

Julkilausuma suosituksineen on esitelty kaupungin johtoryhmässä 12.5.2026, jonka jälkeen luovutettu kaupungin-hallitukselle talousarviovalmistelun tueksi 26.5.2026. Tämän jälkeen julkilausuma on viety tiedoksi myös kaupungin-valtuustolle talousarvioprosessin edetessä ja julkaistu lahtelaisille OmaLahti-sivustolla.

Panelisteille myös kerrotaan, miten julkilausuma on otettu huomioon Lahdessa.

Kuva: Ilari Lehtinen/Lahden kaupunki

Lahden asukaspaneelin julkilausuma talouden suunnittelusta 2026

Lisätiedot

talousjohtaja Tiina Mörsky, tiina.morsky@lahti.fi

osallisuuskoordinaattori Tia Mäkinen, tia.makinen@lahti.fi

Lahti

Haluatko osallistua Lahden kaupungin talouden suunnitteluun? Ilmoittaudu ehdolle asukaspaneeliin

Hei, lahtelainen!

Sinut on kutsuttu osallistujaksi Lahden kaupungin asukaspaneeliin. Kutsu on lähetetty alueellisten kumppanuuspöytien jäsenille sekä satunnaisesti valituille asukkaille. Sinä olet yksi heistä.

Asukaspaneelissa pääset keskustelemaan yhdessä muiden panelistien kanssa kaupungin taloudesta ja siitä, millaisia painotuksia rahojen käytössä tulisi tehdä, jotta kaupunki olisi houkutteleva asuinpaikka kaiken ikäisille. Pääset myös kertomaan, miten kaupungin talouden ratkaisut näkyvät elämässäsi. Kuulemme mielellämme, mitkä asiat sinä näet Lahden vahvuuksina. Tule mukaan vaikuttamaan!

Milloin järjestetään ja mitä osallistuminen vaatii?

Osallistujille maksetaan **120 €/hlö** palkkio kaikesta työskentelystä sekä tilaisuuden matkakulut. Paneeliin osallistuminen ei vaadi erityisosaamista. Saat tietoa, ennakkomateriaalia ja esittelyvideon tutustuttavaksi, jossa asiantuntijat perehdyttävät aiheeseen. Noin 100 hengen paneeli kokoontuu **lauantaina 18.4. klo 9.00–15.30**, jolloin keskustellaan ohjatusti pienryhmissä. Keskustelujen pohjalta laaditaan julkilausuma ja suositus, joka on paneeliin yhteinen puntaroitu näkemys. Julkilausumaa voidaan valmistella myös tilaisuuden jälkeen verkossa. Julkilausuma ja suositus luovutetaan kaupunginhallitukselle talousarviovalmistelun tueksi ja julkaistaan lahtelaisille.

Osallistajat tutustuvat asiantuntijoiden laatimaan ennakkomateriaaliin, joka tukee yhteiseen keskusteluun osallistumista. Osallistujilta odotetaan myös sitoutumista paneelitapaamiseen. Tilaisuudessa tarjotaan lounas ja iltapäiväkahvit.

Ilmoittaudu ehdolle asukaspaneeliin 22.3. mennessä

Ilmoita halukkuudestasi osallistua paneeliin sunnuntaihin 22.3. mennessä alla olevan QR-koodin kautta tai täyttämällä lomake osoitteessa: <https://rb.gy/7ns1t8>

Ilmoittautuneista valitaan 20 osallistujaa eri ikäisiä ja eri alueilla asuvia lahtelaisia. Valinnasta ilmoitetaan 27.3. mennessä. Kutsu on lähetetty 500 satunnaisesti valitulle 15–85 -vuotiaalle lahtelaiselle. Nimet ja osoitteet on poimittu digi- ja väestötietoviraston rekisteristä.

Jos sähköisen lomakkeen täyttö ei onnistu tai sinulla on mielessä kysymyksiä, ota yhteyttä: Osallisuuskoordinaattori Sanna Virta, p. 044 482 6390, ma-pe klo 9–16 tai sanna.virta@lahti.fi.

Tule mukaan! Kiitos, että annat aikaasi yhteiseksi hyväksi.

Niko Kynäräinen
kaupunginjohtaja

Tiina Mörsky
talousjohtaja

Asukaspaneelin tilaisuus

lauantai 18.4. klo 9–15.30
Kumppanuustalo Fellmannia
(Kirkkokatu 27, auditorio 1 krs.)

Ilmoittaudu tästä!

